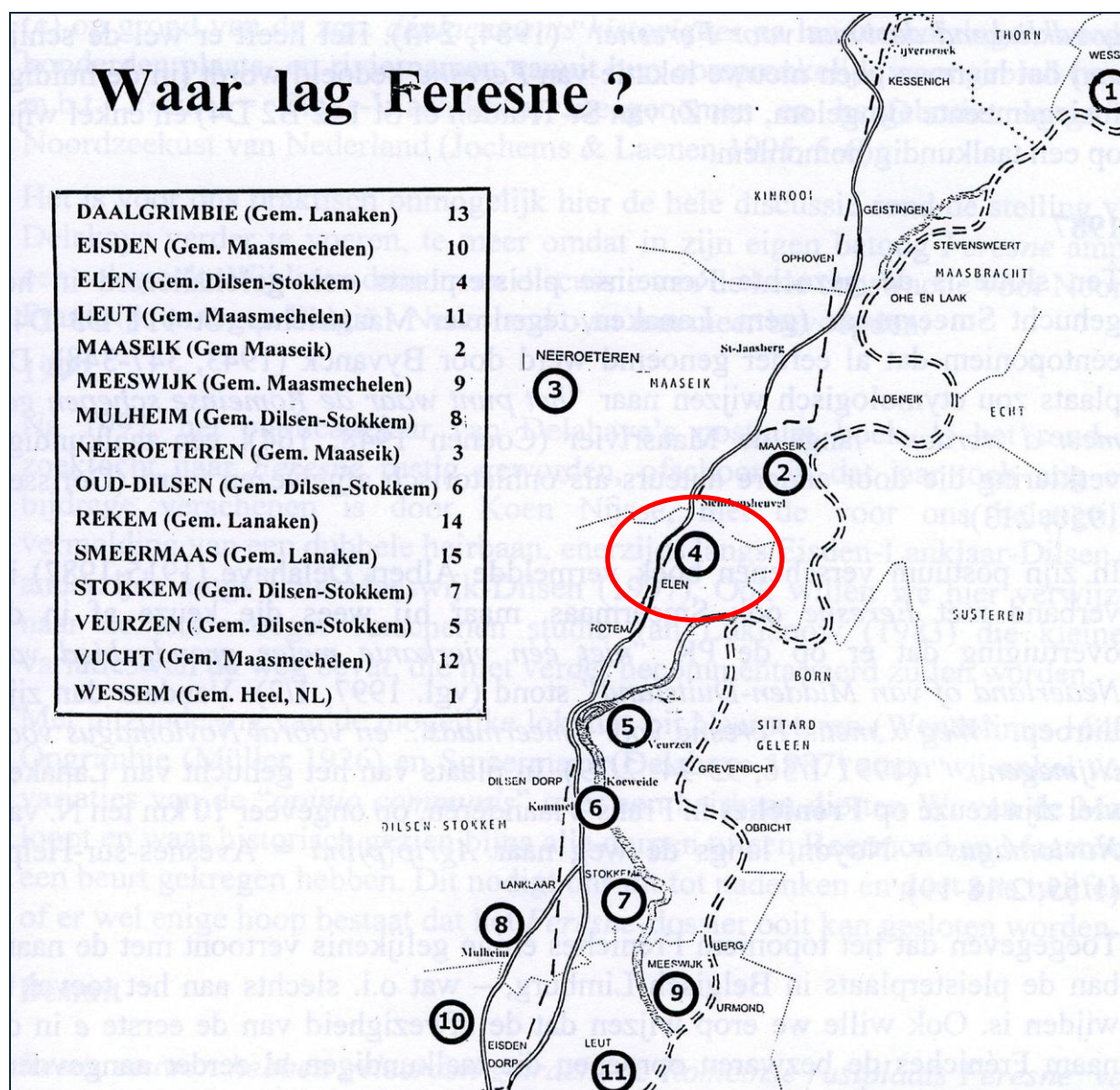

Romeinse opgravingen in Eelen.

Bij het lezen van “De geschiedenis van Eelen, Parochie - Heerlijkheid – Gemeente, 1908, door Kanunnik H. Van De Weerd werd ik gefascineerd door Romeinse opgravingen van 1884. De schrijver wijst Elen ook aan als een mogelijke ligging voor “De statio van Feresne”.

Voorgestelde locaties van Feresne.

De plaats “Feresne” wordt aangegeven op “De Peutinger kaart” Tabula Peutingerian) een 13de eeuwse kopie van een 4 de eeuwse Romeinse wegenkaart.

Leugae XVI op de kaart van Peutinger.

De statio van Feresne was een Romeinse nederzittingsplaats langs de heerbaan tussen Tongeren (Atuaca) en Nijmegen (Noviomagi).

Er kunnen 3 soorten wegstations worden onderscheiden: de militaire politiestations (stationes beneficariarum consularis), de herbergen (mansiones) en steunpunten van de keizerlijke postdienst (mutationes). Waarschijnlijk gaat het om kleine nederzettingen die aan een grotere weg lagen en die voor doorgaande reizigers of de handelaar interessant waren.

Waar deze Statio de Feresne juist gelegen was kunnen niet met zekerheid achter halen. Er is overigens al heel wat inkt gevloeid in verband met de exacte situering.

Voor een diepgaand onderzoek naar de juiste ligging van verwijs ik graag naar het boek van de pater Theo Aerts "Feresne langs de Heerbaan" uitgegeven in 2003.

Of in Elen de ligging van Feresne moet gezocht worden is dus niet bewezen doch over de Romeinse vestigingen hebben we bewijskrachtige informatie.

Op basis van een Bulletin des Commissions royales d'art et d'archéologie, 1885, Fouilles d'Eelen, Maesyck, 20 november 1884 door Maaseikenaar Joseph Gielen krijgen we een duidelijk beeld van de Romeinse vondsten in Elen.

In januari 1884 ontdekten werknemers van de Heer Jean Willems, voorvader van Mathieu Diris, in de "**Zengerkamp**", bij het omwoelen van de grond, scherven van potten en grafurnen uit de Romeinse tijd.

Dit gaf aanleiding tot verdere opgravingen die gesteund werden door de Markies de Wavrin uit Dilsen bij wie het grootste gedeelte van de vondsten terecht kwamen, meer dan 500 stuks.

De ganse collectie werd rond 1950 te Gent onder de hamer gebracht en verspreid. De Zengerkamp is gelegen in de omgeving van de molen De Hoop in de Zandstraat.

Op basis van een liggingsplan gevoegd bij het verslag van de opgravingen lag de Romeinse begraafplaats tussen de molen De Hoop en hoeve Otten, de vroegere hoeve Keizers.

De betekenis van de plaatsnaam Zengerkamp verschilt volgens de geraadpleegde bron.

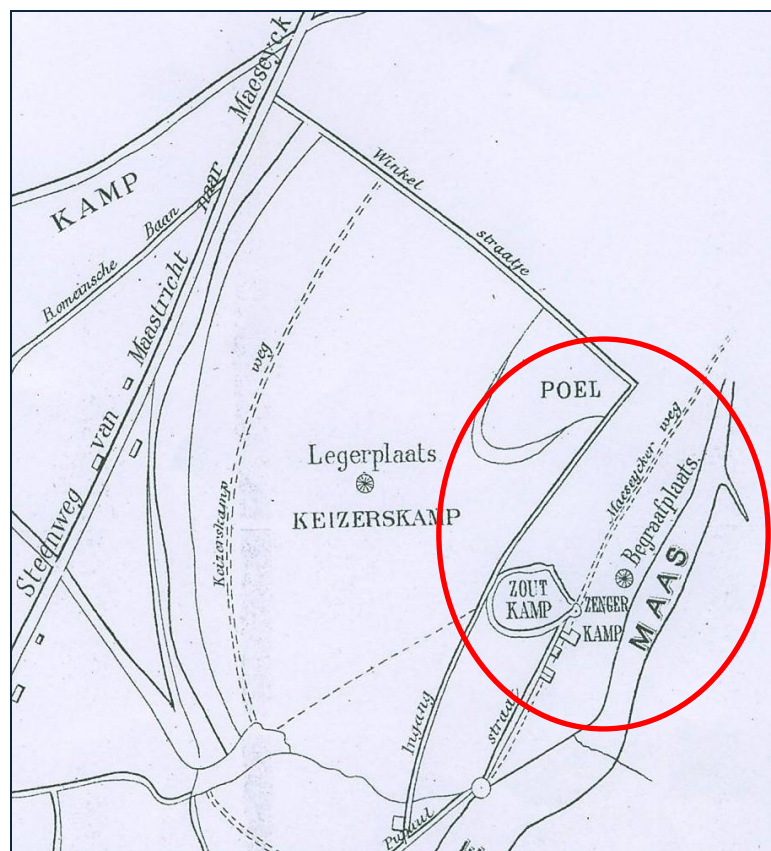
Enerzijds geeft men aan dat naam Zengerkamp of **Champ de Bucher** een Germaanse oorsprong heeft en afkomstig is van zengen of branden. Het woord kamp duidt op een perceel landbouwgrond omgeven door hagen of een omheining. De naamgeving moet gezien worden in het kader van een Romeinse begrafenis en een Romeins gebruik, de verbranding van lijken.

Anderzijds wordt **Zenger** verklaart als “**een adjectief, afgeleid van “zan(g)t of zan©t, oude vormen van “zand”** Het woord kamp duidt op een perceel landbouwgrond omgeven door hagen of een omheining.

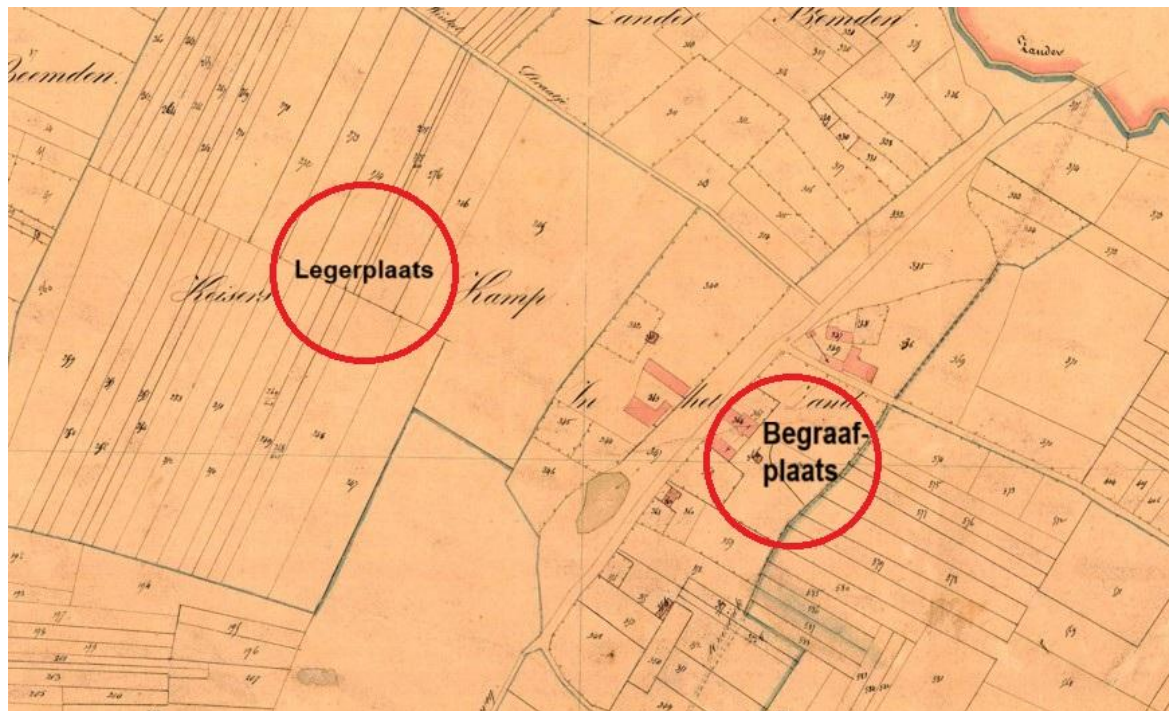
Op de hoogste plaats binnen de Zengerkamp bevond zich de brandstapel gemarkeerd door een cirkel van houtskool en gewijde palmtakken. De plaats van de brandstapel waar de lijken openbaar werden verbrand was gelegen op de begraafplaats zelf. Het verbranden van lijken was een Romeins gebruik.

Naast potten en grafurnen ontdekte de heer Willems als eerste een aantal Romeinse graven. Hierbij werd een groot aantal voorwerpen gevonden oa: een grote schotel (terre samienne) uit rode aarde met merk VVADV, een kleerspeld (fibula) uit verguld brons, een ijzeren lans, 4 bronzen Romeinse geldstukken waaronder één van keizer Vespasianus (69-79 na Chr)

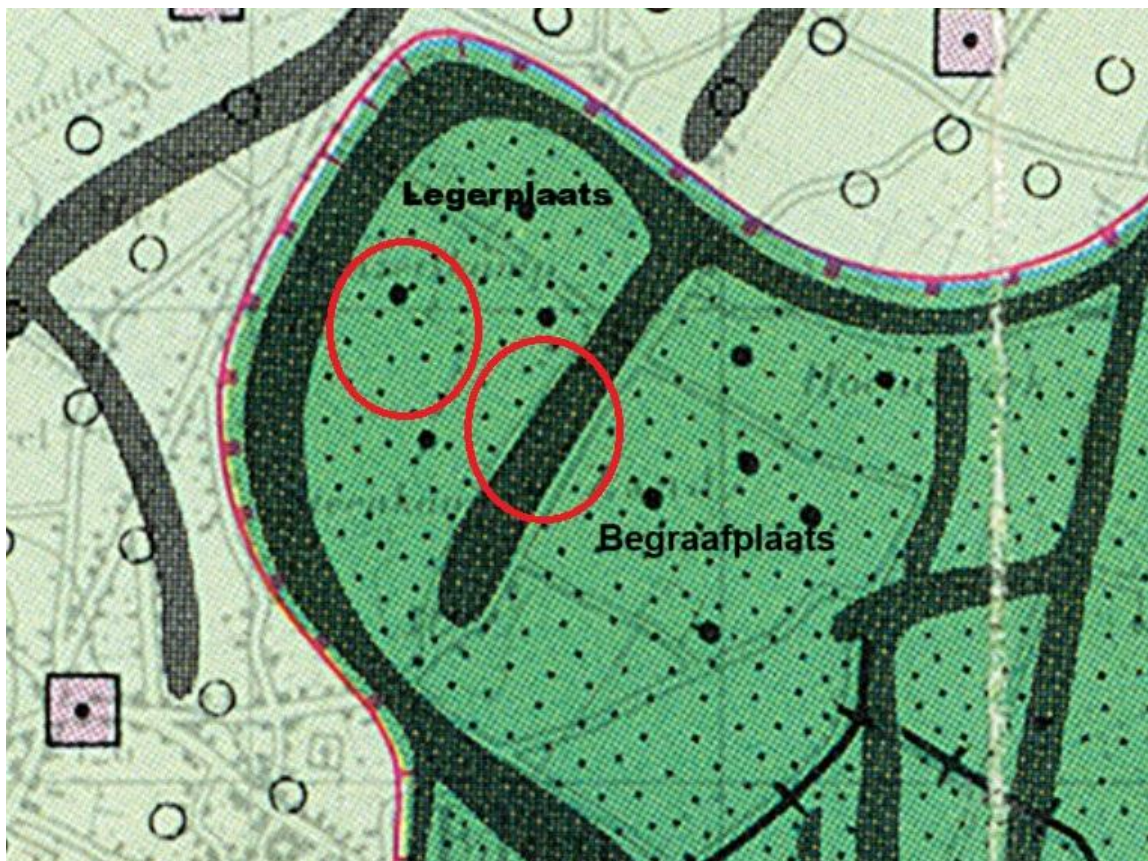
Ook door de heer Van Oeteren werden aan de noord kant van het Zengerkamp ontdekkingen gedaan. Hij vond er oa een ijzeren mes, een armband in brons, urnen in grijze aarde en een Romeinse offerschaal in zwarte aarde.

Liggingplan opgravingen in Zengerkamp

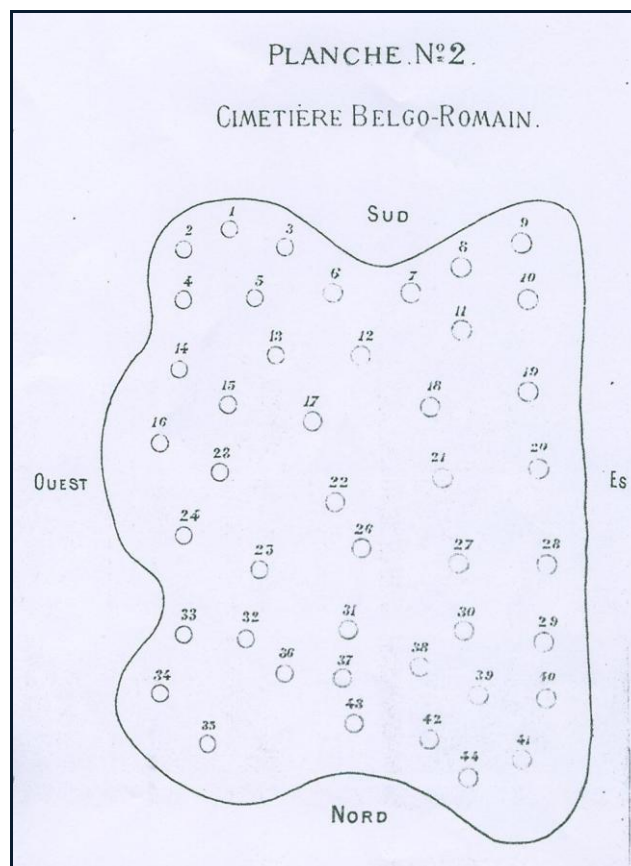
Primitief kadastrale plan 1845.

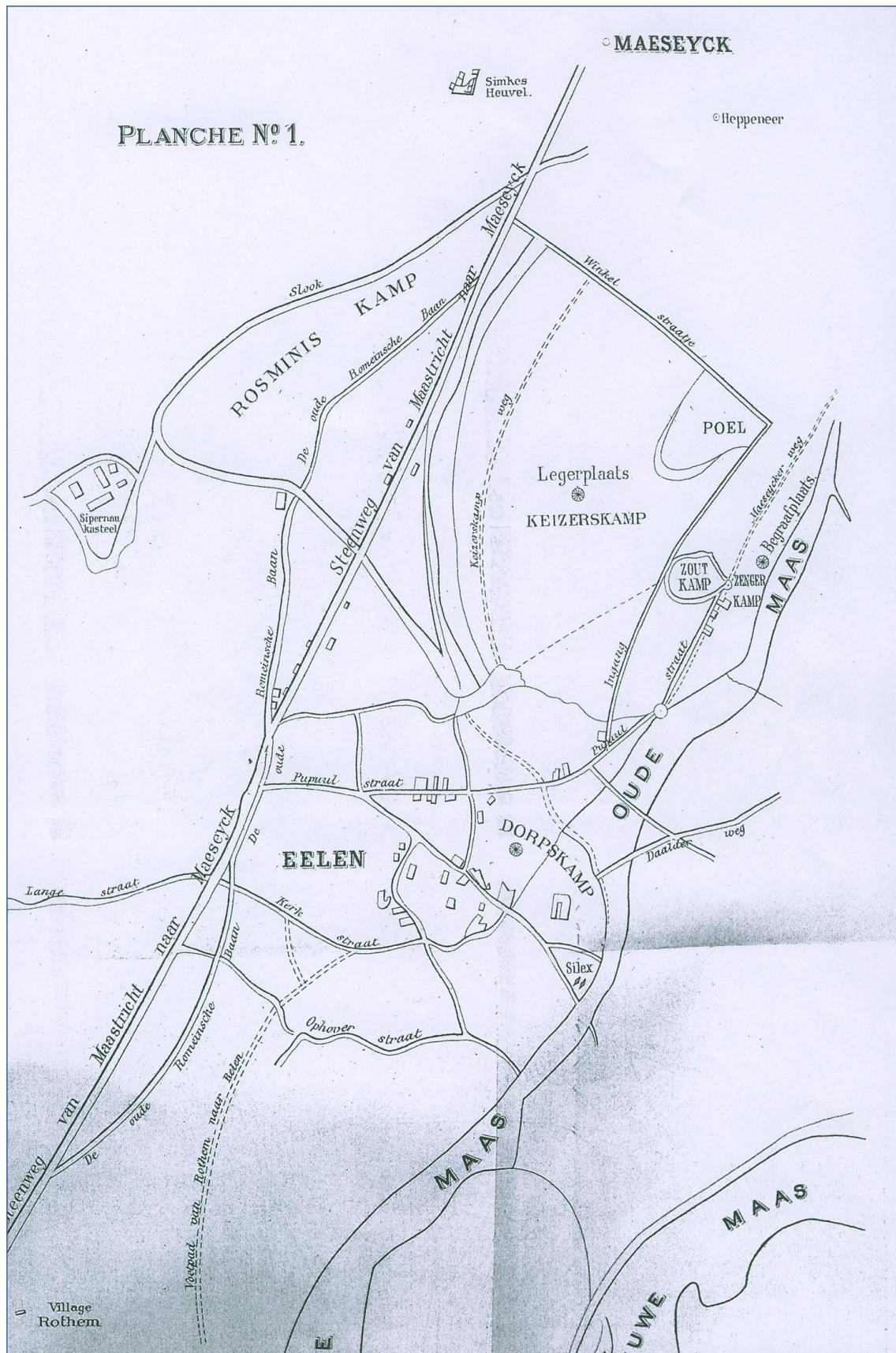
Morfologische kaart Paulissen met oude Maasarmen

Primitief kadastrale plan 1845.

Situatieplan begraafplaats Dorpskamp

Overzichtsplan opgravingen in Zengerkamp en Dorpskamp.

Waarvan zijn al deze vondsten en prachtige vazen nu afkomstig?

De Heer Joseph Gielen maakte in zijn verslag enkele bedenkingen die op de eerste plaats natuurlijk voor zijn rekening blijven:

Misschien verplaatsten de Romeinse bewoners zich van Elen naar het oude Tongeren om zich te bevoorraden in de opslagplaatsen met vazen en urnen voor huishoudelijk gebruik. Meer waarschijnlijk werd de plaatselijke bevolking voorzien van aardewerk door rond reizende handelaars die Gallië doorkruisten.

Gezien de uitzonderlijke ligging van Eelen langs de oude Romeinse militaire route Tongeren - Nijmegen tussen de haltes Feresne (Mulheim?) en Catualium (Heel) was in Elen misschien een tolplaats voor paarden ingepland.

Op basis van het aantal ontdekte graven en voorwerpen, gevonden bij de opgraving van de 2 begraafplaatsen, in de Dorpskamp en Zengerkamp, kunnen we vermoeden dat het dorp van Elen in de Romeinse periode al een aanzienlijk bevolkingsaantal kende.

De gevonden muntstukken Keizer Vespasianus 69-79 na Chr en Septimus Geta 211-212 na Chr) bewijzen de aanwezigheid van Romeinse woningen in Elen in de 2 de - 3 de eeuw na Chr.

Jan Deckers.
Prinsenhoflaan 12
3680 Maaseik
deckersjan@skynet.be
0032494817189
www.hetlemke.be

Bronnen.

1. H. Van De Weerd, De geschiedenis van Eelen, Parochie - Heerlijkheid – Gemeente, 1908.
2. Joseph Gielen, Bulletin des Commissions royales d' art et d'archéologie, 1884, Fouilles d' Eelen, Maesyck, 20 november 1884.
3. Theo Aerts, Feresne langs de Heerbaan, 2003.
4. Administratie van het Kadaster en de Registratie.
5. J. Coenen, Verdwenen Limburgse Oudheden, Elen, in: Limburg 29, 1950, blz. 55.
6. M. Bauwens – Lesenne, Bibliografisch Repertorium van de oudheidkundige vondsten in Limburg, Brussel, 1968, blz. 64 – 69.
7. Raymond Driessen, auteur van oa “ En gaat van langsom beter – Elen een Maasdorp midden vorige eeuw ” en “ Daar de Maas door deze gemeente stroomt”.